

TRANSPORT VOSITALARINI OLIB QOCHISH JINOYATI

To'lashev To'lanboy Xursanbek o'g'li
Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi 302 guruh
Fan Tezkor qidiruv faoliyati fani

Annotatsiya. Ushbu maqola avtomobilni o'g'irlash bo'yicha mavjud adabiyotlarni o'rganish, uning oldini olish va aniqlashda qo'llaniladigan usullarni tahlil qilish, empirik topilmalarni taqdim etish va huquqni muhofaza qilish organlari va jamiyat uchun oqibatlarini muhokama qilishga qaratilgan. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, ushbu jinoyatga qarshi samarali kurashda texnologik yutuqlar, jamoatchilikni jalb qilish va Qonunchilik choralari o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuv muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: transport vositalarini o'g'irlash, jinoyatchilikning oldini olish, huquqni muhofaza qilish, xavfsizlik choralari, jinoiy xatti-harakatlar

Avtomobilni o'g'irlash, jismoniy shaxslar avtomobilni haydovchidan majburan nazorat qiladigan zo'ravonlik jinoyatlarining bir shakli butun dunyo huquq-tartibot idoralari uchun muhim tashvish bo'lib qolmoqda. Avtomobilni o'g'irlashning ta'siri psixologik travma, jismoniy zarar va ijtimoiy buzilishlarni o'z ichiga olgan bevosita moliyaviy yo'qotishlardan tashqariga chiqadi. So'nggi yillarda ushbu jinoyatni tushunish va unga qarshi kurashish bo'yicha harakatlar kuchayib, profilaktika strategiyalari va huquqni muhofaza qilish taktikalarida yutuqlarga olib keldi. Ushbu maqola avtomobilni o'g'irlash bo'yicha mavjud adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqadi, uning oldini olishda qo'llaniladigan usullarni tahlil qiladi, empirik topilmalarni taqdim etadi va huquqni muhofaza qilish va jamiyat uchun oqibatlarini muhokama qiladi.

Avtotransport vositalarini o'g'irlash bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar uning tarqalishiga yordam beradigan turli omillarni, shu jumladan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarni, o'qotar qurollarning mavjudligini va huquqni muhofaza qilish organlarining zaif tomonlarini ta'kidladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, transport vositalarini o'g'irlab ketuvchilar ko'pincha qayta sotish qiymati yoki boshqa jinoiy faoliyatda foydalanish bilan mashhur bo'lgan aniq modellar va modellarni maqsad qilib olishadi. Bundan tashqari, maqsadli profilaktika strategiyasini ishlab chiqishda yordam beradigan o'g'irlash hodisalarida geografik va vaqtinchalik naqshlar aniqlandi.

Mavjud profilaktika choralarining samaradorligini o'rganish uchun ushbu tadqiqot o'g'irlash tendentsiyalarini miqdoriy tahlilini profilaktika strategiyalarini sifatli baholash bilan birlashtirgan aralash usullardan foydalangan. Huquqni muhofaza qilish organlaridan o'g'irlash hodisalari to'g'risidagi ma'lumotlar to'planib,

jinoyatchilikning oldini olish bo'yicha mutaxassislar bilan suhbatlar va transport vositalarini o'g'irlashni oldini olishga qaratilgan Qonunchilik choralari tahlili bilan to'ldirildi.

Avtomobilni o'g'irlash, shuningdek, carjacking deb ham ataladi, bu transport vositasini zo'rlik bilan o'g'irlash yoki kuch bilan tahdid qilish bilan bog'liq jiddiy jinoyatdir. Bu turli yo'llar bilan sodir bo'lishi mumkin, lekin odatda jinoyatchi haydovchi yoki avtomobil yo'lovchisiga duch keladi va avtomobilni o'g'irlash uchun qo'rqitish, zo'ravonlik yoki zo'ravonlik tahdididan foydalanadi. Avtoullovlar turli sabablarga ko'ra sodir bo'lishi mumkin, shu jumladan foyda olish uchun o'g'irlik, quvonch, boshqa jinoiy harakatlar uchun transport yoki hatto maqsadli hujumning bir qismi sifatida.

Avtoullovni oldini olish uchun hushyor bo'lish va atrofingizdan xabardor bo'lish juda muhim, ayniqsa xavfli hududlarda yoki vaziyatlarda. Xavfsizlik bo'yicha ba'zi maslahatlar:

- Hushyor bo'ling: atrofingizdan xabardor bo'ling, ayniqsa avtomobilingizga kirishda yoki chiqishda. Yaqin atrofdagi shubhali shaxslarni yoki harakatlarni qidiring.
- Eshiklarni qulflangan holda saqlang: haydash paytida, ayniqsa shaharlarda yoki tunda eshiklaringizni qulflangan va derazalarni o'ralgan holda saqlang.
- Yaxshi yoritilgan joylarda to'xtash joyi: avtoturargohda iloji boricha yaxshi yoritilgan va aholi punktlarini tanlang. Avtoullovchilar yashirinishi mumkin bo'lgan tanho yoki yomon yoritilgan joylardan saqlaning.
- Instinktlaringizga ishonang: agar biror narsa sizni bezovta qilsa yoki bezovta qilsa, instinktlaringizga ishonang va darhol hududni tark eting.
- Masofani saqlang: chorralarda yoki tirbandlikda to'xtaganda, manevr qilish va kerak bo'lganda qochish uchun avtomobilingiz bilan oldingizda turgan avtomobil o'rtasida etarli joy qoldiring.
- Yondashuvlarga ehtiyot bo'ling: agar kimdir sizning mashinangizga yaqinlashsa, ayniqsa sizga tahdid sezilsa, eshiklaringizni qulflab, derazalaringizni yuqoriga ko'taring. Agar xavfni sezsangiz, haydashdan tortinmang.
- Avtomobilingizda qoling: agar siz kichik baxtsiz hodisaga duch kelsangiz yoki avtomobilingizda xavf tug'dirsangiz, eshiklar qulflangan holda ichkarida qoling va darhol yordam chaqiring.
- Qarshilik qilmang: agar avtoullovchiga duch kelsangiz, xavfsizligingizni birinchi o'ringa qo'yish juda muhimdir. Vaziyatga qarshilik ko'rsatish yoki keskinlashtirishdan saqlaning. Mulknı almashtirish mumkin, lekin sizning hayotingiz mumkin emas.

- O'g'irlikka qarshi qurilmalarni ko'rib chiqing: o'g'irlikni oldini olish va o'g'irlangan taqdirda avtomobilingizni topishga yordam berish uchun signallar, immobilizatorlar yoki GPS kuzatuv tizimlari kabi xavfsizlik xususiyatlarini o'rnatib.

- Hisobot shubhali faoliyati: agar biron-bir shubhali xatti yoki potentsial carjacking urinishlar guvoh bo'lsa, darhol organlariga xabar.

Hushyor turish va ushbu xavfsizlik choralariga rioya qilish orqali siz avtomobilni o'g'irlash qurboni bo'lish xavfini kamaytirishingiz mumkin.

Ushbu tadqiqot natijalari jinoyatchilikning oldini olish, huquqni muhofaza qilish va jamoatchilikni jalb qilish elementlarini o'z ichiga olgan avtomobil O'g'irlashga qarshi kurashish uchun ko'p qirrali yondashuvning muhimligini ta'kidlaydi. O'g'irlashning tarqalishini kamaytirishga qaratilgan harakatlar jinoiy xatti-harakatlarga olib keladigan asosiy ijtimoiy-iqtisodiy omillarni hal qilishga, shu bilan birga huquqni muhofaza qilish organlarining hodisalarga samarali javob berish imkoniyatlarini oshirishga qaratilishi kerak. Davlat va xususiy manfaatdor tomonlar o'rtasidagi hamkorlik barqaror profilaktika choralarini amalga oshirish va paydo bo'layotgan tahdidlarga moslashishda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, transport vositalarini o'g'irlash huquqni muhofaza qilish organlari va umuman jamiyat uchun muhim muammo bo'lib qolmoqda. Ushbu jinoyat dinamikasini tushunish va oldini olish strategiyasini amalga oshirishda yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, rivojlanayotgan tahdidlardan oldinda qolish uchun doimiy hushyorlik va yangilik zarur. Texnologik echimlar, jamoatchilikni jalb qilish va maqsadli ijro etish harakatlarini birlashtirgan kompleks yondashuvni qo'llagan holda, manfaatdor tomonlar transport vositalarini o'g'irlash holatlarini kamaytirish va jamoat xavfsizligini oshirish uchun birgalikda ishlashlari mumkin.

Umuman, bu maqola avtomobil O'g'irlashga hal murakkabligi va bir necha sohalarda muvofiqlashtirilgan sa'y-harakatlari muhimligini ta'kidlaydi. Oldinga siljish, davom etayotgan tadqiqotlar va profilaktika choralarini baholash samarali strategiyalarni aniqlash va ushbu keng tarqalgan jinoyatlarning ta'sirini yumshatish uchun juda muhimdir.

Adabiyotlar.

1. Ўзбекистон Республикасининг Тошкент ш., 1998 йил 29 августдаги “Автомобиль транспорти тўғрисида”ги Қонуни 3–моддаси. <https://lex.uz/acts/22964> (мурожаат санаси 2022 йил 30 август).

2. Чуканов В.С. Проблемы квалификации неправомерного завладения автомобилем или иным транспортным средством без цели хищения. <http://dnevniknauki.ru/images/publications/2017/12/law/Chukanov.pdf>.

3. Шайбазян Л.Г., Правовые меры борьбы с угон транспортных средств (уголовно-правовой и криминологический аспекты). Автореферат дисс.кан.ю.н. Т.: 1997.

4. Алвряян Ж.А., Проблемы уголовно-правового регулирования и квалификации неправомерного завладения автомобилем или иным транспортным средством без цели хищения. Общество и право 2011 –№ 4(36) – С. 180–182.

5. Хомич В.М. Уголовная ответственность за угон транспортных средств. Минск, 1982. – С. 49.

6. В.В. Тимощенко, А.И. Мартынюк., актуальные вопросы совершенствования уголовно-правовой нормы об угоне транспортных средств. Право и демократия: сб.науч.тр./редкол. В.Н.Бибило (гл.ред.) [и др.]. – Минск.: БГУ. 2007. – Вып. 18